

Chrońmy Przyrodę Ojczystą

Organ Państwowej Rady Ochrony Przyrody

SPIS TREŚCI Tom 71, zeszyt 4, lipiec/sierpień 2015

ARTYKUŁY – ARTICLES

Natalia Tokarczyk: Zarastanie polan reglowych w polskich Karpatach w świetle istniejących badań – <i>Overgrowing of montane glades in the Polish Carpathians in the light of the existing research</i>	243
Dariusz Kubiak, Anna Biedunkiewicz, Damian Koźniewski: Porosty epifityczne parku przyspalcowego w Opinogórze Górnej (Północne Mazowsze) – <i>Epiphytic lichens of the manor park in Opinogóra Górna (N Mazovia)</i>	257
Kacper Pyrzanowski, Grzegorz Zięba, Mirosław Przybylski: Sztuczne urządzenia wodne jako przyrodniczo niedoceniane siedliska występowania zagrożonych gatunków ryb – przykład piskorza <i>Misgurnus fossilis</i> na obszarze Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006 – <i>Artificial drainage ditches as undervalued habitats of threatened fish species – a case of weatherfish Misgurnus fossilis in the Natura 2000 site 'Pradolina Bzury-Neru PLH100006'</i>	266
Marian Stój, Konrad Stój: Ptaki szponiaste Accipitriformes oraz bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> w Bieszczadzkim Parku Narodowym w okresie lęgowym 2009–2014 – <i>Birds of prey Accipitriformes and black stork Ciconia nigra in Bieszczady National Park in the breeding season in 2009–2014</i>	273
Piotr Bilański, Zbigniew Kołodziej, Marek Pająk: Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> s.l. w przyspalcowym parku w Niedźwiedziu (powiat krakowski) – <i>Hermit beetle Osmoderma eremita s.l. in the palace park in Niedźwiedź (the district of Krakow)</i>	280

NOTATKI – NOTES

Katarzyna Turzańska, Justyna Chachulska, Krzysztof Kus: Wyniki wstępnego liczenia sów leśnych na Wysoczyźnie Elbląskiej w 2014 roku – <i>Results of the preliminary census of forest-dwelling owls on Elbląg Plateau in 2014</i>	287
Małgorzata Łaciak, Tomasz Łaciak: Nowe stanowisko zadychry pospolitej <i>Branchipus schaefferi</i> w dolinie Raby (Gdów, woj. małopolskie) – <i>New record of fairy shrimp Branchipus schaefferi in the Raba River valley (Gdów, Małopolska province)</i>	291
Anna Najbar, Bartłomiej Najbar: Stanowisko salamandry plamistej <i>Salamandra salamandra</i> na Pogórzu Zachodniosudeckim – <i>Site of the fire salamander Salamandra salamandra in the Western Sudetes Foothills (SW Poland)</i>	300
Monika Podgórska: Podejrzon księżycowy <i>Botrychium lunaria</i> na terenie dawnej eksploatacji rud żelaza na Płaskowyżu Suchedniowskim (Wyżyna Małopolska) – <i>Common moonwort Botrychium lunaria on former iron-ore mining site on the Suchedniów Plateau (Małopolska Upland, S Poland)</i>	304
Jakub Baran, Paweł Głowacki: Storczyk męski <i>Orchis mascula</i> subsp. <i>signifera</i> w Ojcowskim Parku Narodowym – <i>Orchis mascula subsp. signifera in the Ojców National Park</i>	309
Paweł Adamczyk: Nowe stanowisko miłka wiosennego <i>Adonis vernalis</i> na Wyżynie Kieleckiej – <i>A new locality of Adonis vernalis in the Kielce Upland (S Poland)</i>	313
Sylvia Kiercul: Nowe stanowisko chrabotka alpejskiego <i>Cladonia stellaris</i> w Polsce północno-wschodniej – <i>New site of Cladonia stellaris in North-Eastern Poland</i>	316

Zarastanie polan reglowych w polskich Karpatach w świetle istniejących badań

Overgrowing of montane glades in the Polish Carpathians in the light of the existing research

NATALIA TOKARCZYK

*Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński
30–387 Kraków, ul. Gronostajowa 7
e-mail: n.tokarczyk@uj.edu.pl*

Słowa kluczowe: polany reglowe, wkraczanie lasu, zmiany powierzchni, polskie Karpaty.

Polany reglowe, jako zbiorowiska seminaturalne, podlegają systematycznej sukcesji wtórnej w następstwie zaprzestania ich użytkowania. W polskich Karpatach proces ten szczególnie się nasilił w ostatnich dekadach, a powierzchnia polan uległa znacznej redukcji. Wkraczanie lasu na górskie polany niesie ze sobą wiele negatywnych skutków, powodując między innymi zmiany w strukturze oraz funkcjonowaniu środowiska. Poznanie dynamiki i mechanizmów tego procesu jest więc niezwykle istotne. Problematykę zarastania polan podejmują od wielu lat specjaliści z zakresu botaniki, ekologii, leśnictwa, geoekologii, GIS i teledetekcji oraz ochrony przyrody. Opracowania różnią się między sobą ze względu na skalę przestrzenną, zakres tematyczny i stosowane metody. Niniejszy artykuł stanowi przegląd badań dotyczących zarastania polan reglowych w polskich Karpatach.

SUMMARY

Montane glades are a characteristic feature of the forested mountain landscape in the Polish Carpathians. Over the past few decades, however, an overall decrease in those semi-natural meadow areas has been observed. Gradual disappearance of glades may have many negative effects, including changes in the landscape structure and its functioning. Investigations of forest encroachment on montane glades have been carried out by specialists in the field of botany, ecology, forestry, geoecology, GIS and remote sensing, nature conservation. Studies may be classified according to their spatial extent, thematic scope and methods. Contemporary research focuses on changes in the areal extent of glades as well as species composition, age structure and spatial pattern of encroaching trees and shrubs. A considerably lesser amount of studies relates to factors affecting the dynamics of glades being overgrown. Nevertheless there is still no complex, interdisciplinary approach to the observed phenomenon as well as there are no comparative studies conducted in different mountain ranges. In order to gain better knowledge about the process of overgrowing – its dynamics and mechanisms, it is necessary to examine a large number of glades representing different environmental conditions.

Porosty epifityczne parku przypałacowego w Opinogórze Górnej (Północne Mazowsze)

Epiphytic lichens of the manor park in Opinogóra Górna (N Mazovia)

DARIUSZ KUBIAK*, ANNA BIEDUNKIEWICZ, DAMIAN KOŹNIEWSKI

Katedra Mykologii
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
10–719 Olsztyn, ul. Oczapowskiego 1A
*e-mail: darkub@uwm.edu.pl

Słowa kluczowe: porosty, epifity, różnorodność, zagrożenie, gatunki leśne.

Przedstawiono zróżnicowanie taksonomiczne i ekologiczne porostów epifitycznych parku przypałacowego w Opinogórze Górnej. W wyniku przeprowadzonych badań odnotowano 59 gatunków, wśród których 7 objętych jest w Polsce ochroną, a 17 ma status zagrożonych wymarciem. Największe zróżnicowanie taksonów stwierdzono na korze klonów, jesionów, jabłoni, dębów i grabów. Biota porostów parku charakteryzuje się znacznym udziałem gatunków notowanych zazwyczaj na obszarach leśnych, z których najbardziej interesującymi są: rzędnica pospolita *Acrocordia gemmata*, kropnica żółtawa *Bacidia rubella*, trzonecznica zielonawa *Chaenotheca phaeocephala*, ochrost pyszny *Ochrolechia bahusiensis* i pismaczek zmienny *Opegrapha varia*. Na terenie parku stwierdzono ponadto kilka dość rzadkich i wymierających w skali kraju gatunków, charakterystycznych dla drzew przydrożnych: obrotnicę rzęsowatą *Anaptychia ciliaris*, soreńca dachówkowatego *Physconia perisidiosa*, wabnicę kielichowatą *Pleurosticta acetabulum* i odnożycę jesionową *Ramalina fraxinea*. Uzyskane wyniki stanowią przyczynek do poznania rozmieszczenia porostów na obszarze północnego Mazowsza oraz źródło danych o warunkach bioekologicznych gminy Opinogóra Górna.

SUMMARY

The aim of this study was to investigate the species diversity of epiphytic lichens in the manor park in Opinogóra Górna (N Mazovia, NE Poland) and to define the role of this area as a refuge of hemerophobic species. The lichen biota preserved in the studied area is rich and heterogeneous. In total, 59 species have been recorded (Table 1). The highest diversity of lichens was noted on the bark of native tree species: maple *Acer* (46 species), ash *Fraxinus* (31), apple *Malus* (16), oak *Quercus* (16), and hornbeam *Carpinus* (13). The attached list of identified taxa comprises seven species protected in Poland, including four species under strict and three species under partial protection. Seventeen species are on the red list of threatened lichens in Poland, including 12 under a high-risk category (endangered and vulnerable taxa). A characteristic feature of the analysed lichen biota is a significant number of species usually growing in forests. The most interesting taxa in this group are: *Acrocordia gemmata*, *Bacidia rubella*, *Chaenotheca phaeocephala*, *Ochrolechia bahusiensis*, and *Opegrapha varia*. Furthermore, the presence of several rare and endangered (countrywide) species, mainly growing on roadside trees, was noted, e.g. *Anaptychia ciliaris*, *Physconia perisidiosa*, *Pleurosticta acetabulum*, and *Ramalina fraxinea*.

Sztuczne urządzenia wodne jako przyrodniczo niedoceniane siedliska występowania zagrożonych gatunków ryb – przykład piskorza *Misgurnus fossilis* na obszarze Natura 2000 Pradolina Bzury-Neru PLH100006

Artificial drainage ditches as undervalued habitats of threatened fish species – a case of weatherfish *Misgurnus fossilis* in the Natura 2000 site 'Pradolina Bzury-Neru PLH100006'

KACPER PYRZANOWSKI*, GRZEGORZ ZIĘBA, MIROŚLAW PRZYBYLSKI

Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców
Uniwersytet Łódzki
90–237 Łódź, ul. Banacha 12/16
* e-mail: kpyrzan@biol.uni.lodz.pl

Słowa kluczowe: kanały melioracyjne, melioracje, stan ochrony piskorza, FV, zagrożenia, ichtiofauna, Bzura, Ner.

Pradolina Bzury-Neru jest jednym z niewielu obszarów na terenie Polski, gdzie liczebność piskorza znacznie przekracza wartości referencyjne przyjmowane jako wystarczające do uznania stanu populacji za właściwy (FV). W sieci kanałów melioracyjnych pradoliny piskorz osiągał wysokie zagęszczenia (1 os./m² cieku). Typowymi miejscami występowania piskorza są niedoceniane i pomijane w badaniach faunistycznych sztuczne urządzenia wodne, takie jak kanały i rowy melioracyjne, które odgrywają ważną rolę w stabilizacji populacji i stanowią obecnie najcenniejsze siedliska dla tego gatunku. Podstawowe znaczenie dla ochrony populacji piskorza ma przede wszystkim utrzymanie jego siedlisk w stanie niezmienionym oraz zaniechanie działań, które mogą powodować ich niszczenie i zabijanie osobników.

SUMMARY

The Natura 2000 area "Pradolina Bzury-Neru" is one of the few recognized places in Poland where the density of weatherfish *Misgurnus fossilis* is extremely high. The values often exceed the threshold of 1 individual·m⁻² of a watercourse, being sufficient to recognize the state of the local population as favourable (FV) (Fig. 1). In general, the typical habitats that are useful for weatherfish are stagnant water reservoirs and watercourses, such as artificial canals and drainage ditches, with the latter type playing the most important role in the stabilization of weatherfish populations at the studied sites. Artificial watercourses are usually undervalued and ignored in aquatic faunal research. Restriction of the drainage maintenance work can contribute to the protection of weatherfish habitats and even reduce the direct harm to specimens of the fish at dredged canals' sections, thus contributing to the protection of the species.

Ptaki szponiaste Accipitriformes oraz bocian czarny *Ciconia nigra* w Bieszczadzkim Parku Narodowym w okresie lęgowym 2009–2014

Birds of prey Accipitriformes and black stork *Ciconia nigra* in Bieszczady National Park in the breeding season in 2009–2014

MARIAN STÓJ¹, KONRAD STÓJ²

Komitet Ochrony Orłów Region Podkarpacki

¹ 38–200 Jasło, ul. Podzamcze 1a

² 38–200 Jasło, ul. Krasińskiego 53/28

e-mail: mstoj@poczta.fm, konsto@poczta.fm

Słowa kluczowe: lęgowe ptaki szponiaste, bocian czarny, Bieszczadzki PN.

W okresie lęgowym 2009–2014 prowadzono badania ptaków szponiastych Accipitriformes oraz bociana czarnego *Ciconia nigra* na obszarze Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Odnotowano występowanie 6 gatunków szponiastych (trzmiełojad *Pernis apivorus*, jastrząb *Accipiter gentilis*, krogulec *A. nisus*, myszołów *Buteo buteo*, orlik krzykliwy *Clanga pomarina*, orzeł przedni *Aquila chrysaetos*) oraz bociana czarnego. Najliczniejszym gatunkiem był myszołów (35 rewirów lęgowych). Gniazdowania orła przedniego na terenie Parku nie stwierdzono. Niepewne też było gniazdowanie jastrzębia. Zarejestrowano 4 rewiry z gniazdami orlika krzykliwego, którego sukces lęgowy w latach 2009–2014 wyniósł 66,7%. Wykryto 3–4 rewiry bociana czarnego oraz znaleziono jedno gniazdo z lęgiem. Bieszczadzki Park Narodowy charakteryzuje się stosunkowo niewielką liczbą lęgowych gatunków ptaków szponiastych i oprócz myszołowa (12 par/100 km²) ich zagęszczenia były niskie.

SUMMARY

Monitoring of breeding birds in Bieszczady National Park was performed in 2009–2014. Quality and quantity occurrence of rare Accipitriformes birds of prey species and black stork *Ciconia nigra* was assessed, and the nests were searched to protect breeding sites. The occurrence of six Accipitriformes was observed: European honey buzzard *Pernis apivorus* (4 home ranges), northern goshawk *Accipiter gentilis* (1 observation), Eurasian sparrowhawk *A. nisus* (5 eyries), common buzzard *Buteo buteo* (35 breeding home ranges, including 6 with nests), lesser spotted eagle *Clanga pomarina* (4 home ranges with nests) and golden eagle *Aquila chrysaetos* (nesting was not confirmed). The black stork occupied 3–4 home ranges, including one nest with a clutch. The density of breeding pairs of the lesser spotted eagle was 1.7 pairs per 100 km² of the national park area, with 66.7% of the breeding success. Only a few breeding species of Accipitriformes occur in Bieszczady National Park, and their density is low, except for common buzzard (12 pairs per 100 km²). The early meadow mowing (June) is recommended to increase the prey base of Accipitriformes, because late mowing (August–September) hampers the birds' preying in a high meadow and could have a negative influence on their breeding success. For better protection of the whole populations of rare Accipitriformes species (golden eagle, lesser spotted eagle) in the Western Bieszczady Mountains, the extension of the BdNP area is suggested, with Ciśniańsko-Wetliński and San Valley Landscape Parks incorporated.

Pachnica dębowa *Osmoderma eremita* s.l. w przypałacowym parku w Niedźwiedziu (powiat krakowski)

Hermit beetle *Osmoderma eremita* s.l. in the palace park
in Niedźwiedź (the district of Krakow)

PIOTR BILAŃSKI, ZBIGNIEW KOŁODZIEJ, MAREK PAJĄK

Wydział Leśny, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

31–425 Kraków, al. 29 Listopada 46

e-mail: rbilans@cyf-kr.edu.pl, rlkolodz@cyf-kr.edu.pl, rlpajak@cyf-kr.edu.pl

Słowa kluczowe: pachnica, Wyżyna Miechowska, drzewa dziuplaste.

Nieznane dotychczas stanowisko pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* s.l. (Scopoli, 1763) stwierdzono na Wyżynie Miechowskiej w przypałacowym parku w Niedźwiedziu oraz wskazano czynniki zagrażające trwałości tej populacji.

SUMMARY

The hermit beetle *Osmoderma eremita* s.l. was first observed in the palace park in the town of Niedźwiedź in the autumn of 2008. Its larvae were found in the rotting linden wood that had been cut, chipped, and removed. These larvae were then transported to an artificial habitat which resulted in releasing 6 females and 4 males in the summer of 2010. Altogether, about a dozen beetles were observed in 2008–2013, in the park in Niedźwiedź, while a few dozen grubs were transported from cut trees to artificial habitats around Niedźwiedź. At that time, two linden trees, one maple tree, one poplar tree, and one sycamore gray tree were cut down in the park for various reasons.

Despite the clear decrease in the number of hermit beetle habitats in the palace park in Niedźwiedź, there is a realistic hope for maintaining the population, as long as the cutting of trees is ceased, which serve as habitats or a substitute of those habitats.

Wyniki wstępnego liczenia sów leśnych na Wysoczyźnie Elbląskiej w 2014 roku

Results of the preliminary census of forest-dwelling owls on Elbląg Plateau in 2014

KATARZYNA TURZAŃSKA¹, JUSTYNA CHACHULSKA², KRZYSZTOF KUS³

¹ Muzeum Przyrodnicze, Uniwersytet Wrocławski
50–335 Wrocław, ul. H. Sienkiewicza 21
e-mail: katarzyna.turzanska@uni.wroc.pl

³ Stowarzyszenie Ochrony Sów
26–010 Bodzentyn, Suchedniowska 14
e-mail: krzysztof.kus@sowy.sos.pl

² Katedra Ochrony Przyrody, Uniwersytet Zielonogórski
65–516 Zielona Góra, ul. prof. Z. Szafrana 1
e-mail: j.chachulska@wnb.uz.zgora.pl

Słowa kluczowe: Strigiformes, *Strix aluco*, sowy, awifauna leśna, liczenie sów leśnych, Wysoczyzna Elbląska.

Celem pracy było poznanie rozmieszczenia i liczebności sów leśnych na Wysoczyźnie Elbląskiej (północna Polska). Liczenie zostało przeprowadzone wiosną 2014 roku przez członków Stowarzyszenia Ochrony Sów i pracowników Nadleśnictwa Elbląg. Zastosowano standardową metodykę wykrywania obecności sów opartą na stymulacji głosowej. Stwierdzono 46 stanowisk puszczyka *Strix aluco* i jedno stanowisko uszatki *Asio otus*. Zagęszczenie puszczyka w lasach wyniosło 2,8 terytorium/10 km² i było niższe od średnich wartości podawanych z innych obszarów leśnych w kraju. Na uzyskany wynik wpływ miała zapewne mała liczba przeprowadzonych kontroli, podobnie jak w przypadku pojedynczego stwierdzenia uszatki.

SUMMARY

The aim of the study was to preliminarily assess the number and the distribution of forest-dwelling owl species on the Elbląg Plateau (N Poland). The census was conducted in spring 2014 by members of the Polish Owl Conservation Association and employees of the Elbląg Forest District. The standard methods of forest-owl searching were used, including vocal stimulation. A total of 46 territories of the Tawny Owl *Strix aluco* and 1 territory of the Long-eared Owl *Asio otus* were found (density of the Tawny Owl in the forest area was 2.8 territory/10 km²). The determined density of the Tawny Owl in the study area was lower than the mean values in other forest areas of Poland. This is most likely caused by an insufficient number of inspections carried out at night, which prevented us from detecting every territory. No presence of the Pygmy Owl, Tengmalm's Owl, Ural Owl or Eagle Owl was detected.

Nowe stanowisko zadychry pospolitej *Branchipus schaefferi* w dolinie Raby (Gdów, woj. małopolskie)

New record of fairy shrimp *Branchipus schaefferi* in the Raba River valley (Gdów, Małopolska province)

MAŁGORZATA ŁACIAK¹, TOMASZ ŁACIAK²

¹ Instytut Ochrony Przyrody
Polska Akademia Nauk
31–120 Kraków, al. A. Mickiewicza 33
e-mail: laciak@iop.krakow.pl

² Instytut Biologii, Uniwersytet Pedagogiczny
31–054 Kraków, ul. Podbrzezie 3
e-mail: tlaciak@up.krakow.pl

Słowa kluczowe: duże skrzelonogi, Branchiopoda, astatyczne zbiorniki wodne, koleiny.

Opisano nowe stanowisko zadychry pospolitej *Branchipus schaefferi*, rzadkiego gatunku skorupiaaka należącego do gromady skrzelonogów Branchiopoda. Zadychrę znaleziono 12 czerwca 2011 roku w dwóch kałużach, położonych ok. 70 m od koryta rzeki Raby, w miejscowości Gdów (49°53,703'N, 20°11,698'E). W wypełnionych wodą koleinach na drodze gruntowej nie występowały rośliny wodne, nie było też drapieżnych bezkręgowców (poza nielicznymi formami imiagnalnymi chrząszczy). Obserwowano natomiast liczne larwy komarów i małżoraczki. Zadychra zajmowała głównie głębsze części kałuż. Na opisywanym stanowisku, poza zadychrą, 8 sierpnia 2012 roku zanotowano również obecność wszystkich stadiów rozwojowych (tj. jaj, larw, osobników młodocianych oraz 4 osobników dorosłych) kumaka górskiego *Bombina variegata* – gatunku, który również preferuje tego rodzaju siedliska.

SUMMARY

This paper describes a new locality of fairy shrimp *Branchipus schaefferi*, a rare and protected species of crustaceans which belongs to the Branchiopoda class. It was found in the Raba River valley, in Gdów (coordinates: 49°53.703'N, 20°11.698'E). Fairy shrimps have been found in two periodic water bodies (puddles) located approx. 70 m from the riverbed. They were observed in this location for the first time on June the 12th, 2011. The water bodies were formed in water-filled ruts made by wheeled vehicles (especially off-road cars, motocross bikes and bikes). No aquatic plants were found and there were practically no predatory invertebrates (except for a few imagines of water beetles). There were, however, numerous mosquito larvae and ostracods. Fairy shrimps occurred mainly in the deeper parts of the water bodies (i.e. above 3 cm deep; however, they were found most often in the parts of the puddles deeper than 5 cm). Besides fairy shrimps, yellow-bellied toads *Bombina variegata* were also observed (on August the 8th, 2012, all stages of *Bombina variegata* were present – i.e. eggs, larvae, juveniles and 4 adults). Large branchiopods are endangered in many countries of Europe. It is important to take urgent measures to protect these crustaceans and their habitats.

Stanowisko salamandry plamistej *Salamandra salamandra* na Pogórzu Zachodniosudeckim

Site of the fire salamander *Salamandra salamandra* in the Western Sudetes Foothills (SW Poland)

ANNA NAJBAR¹, BARTŁOMIEJ NAJBAR²

¹ Zakład Biologii Ewolucyjnej i Ochrony Kręgowców
Uniwersytet Wrocławski
50–355 Wrocław, ul. Sienkiewicza 21
e-mail: anna.najbar@biol.uni.wroc.pl

² Wydział Nauk Biologicznych
Uniwersytet Zielonogórski
65–516 Zielona Góra, ul. prof. Z. Szafrana 1
e-mail: B.Najbar@iis.uz.zgora.pl

Słowa kluczowe: salamandra plamista, populacja, nowe stanowisko, Sudety, Obniżenie Żytawsko-Zgorzeleckie.

Salamandra plamista *Salamandra salamandra* (L.) w Polsce występuje głównie w pasmach Karpat i Sudetów. Jej zasięg jest uważany za stosunkowo zwarty, ale znanych jest również wiele izolowanych stanowisk, czego główną przyczyną jest postępująca fragmentacja i degradacja środowiska. W marcu 2015 roku stwierdzono występowanie salamandry plamistej w Kotlinie Turowszowskiej, nieopodal Bogatyni. Jest to obecnie najbardziej na południowy zachód wysunięte stanowisko tego gatunku w Polsce. Ubarwienie osobników w tej populacji jest typowe dla podgatunków *Salamandra s. salamandra* i *Salamandra s. terrestris*.

SUMMARY

The fire salamander *Salamandra salamandra* in Poland occurs mainly in the Sudetes and the Carpathian Mountains. Its range is considered to be relatively dense, however isolated populations are observed due to progressive habitat fragmentation and degradation of its natural environment. In March 2015, the fire salamanders were found in the Turowszów Valley nearby Bogatynia, which is currently located at the southwesternmost Polish range of the species. Specimens found in this population are characterized by the colour patterns typical for both *Salamandra s. salamandra* and *Salamandra s. terrestris* subspecies. Due to isolation and particularly large transformation of the surrounding area, the population requires special attention and a conservation plan, primarily based on maintaining the good condition of the forest and aquatic habitat.

**Podejrzon księżycowy *Botrychium lunaria*
na terenie dawnej eksploatacji rud żelaza
na Płaskowyżu Suchedniowskim (Wyżyna Małopolska)**

Common moonwort *Botrychium lunaria* on former iron-ore mining
site on the Suchedniów Plateau (Małopolska Upland, S Poland)

MONIKA PODGÓRSKA

Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
25–406 Kielce, ul. Świętokrzyska 15
e-mail: iris@ujk.edu.pl

Słowa kluczowe: *Botrychium lunaria*, gatunek zagrożony, gatunek chroniony, tereny pogórnice, Płaskowyż Suchedniowski, Wyżyna Małopolska.

Podejrzon księżycowy *Botrychium lunaria* (L.) Sw. to paproć z rodziny nasięźrzałowatych Ophioglossaceae, która ze względu na swoje niewielkie rozmiary jest trudna do zauważenia w terenie. Rośnie zwykle pojedynczo lub tworzy niewielkie populacje w miejscach nasłonecznionych, na trawiastych zboczach i łąkach. Jest gatunkiem chronionym i zagrożonym we florze Polski. W 2014 roku w lasach Nadleśnictwa Suchedniów odnaleziono nowe stanowisko podejrzonu. Paproć rosła w płacie żyznej buczyny na terenach dawnej eksploatacji rud żelaza, na hałdach starych zrobów pokopalnianych. Pomimo znacznego ocienienia populacja była w bardzo dobrej kondycji i liczyła 40 osobników, z których wszystkie wytworzyły część zarodnikonośną liścia. W miejscu występowania gatunku założono stałą powierzchnię do badań monitoringowych.

SUMMARY

The common moonwort *Botrychium lunaria* (L.) Sw. is a rare and protected species of the Ophioglossaceae family. It is included on the red list of vascular plants threatened in Poland (V category) and in the Małopolska Upland (CR category). The species prefers sunlit sites, especially grassy slopes and meadows. It usually grows as single specimens or forms small clusters. A new locality of this fern was found in 2014 on the Suchedniów Plateau (the Suchedniów Forest Division, ATPOL grid square EE5502, Małopolska Upland). The species grew in the phytocoenosis of the *Quercus-Fagetea* class on remnants of the former iron-ore mining. The population was very abundant (40 individuals). A permanent plot was established at the site of *B. lunaria* to conduct the monitoring.

Storczyk męski *Orchis mascula* subsp. *signifera* w Ojcowskim Parku Narodowym

Orchis mascula subsp. *signifera* in the Ojców National Park

JAKUB BARAN, PAWEŁ GŁOWACKI

Ojcowski Park Narodowy
32–045 Sułoszowa, Ojców 9
e-mail: baran.jakub84@gmail.com, foto.zielone@gmail.com

Słowa kluczowe: *Orchis mascula* subsp. *signifera*, Orchidaceae, takson rzadki, takson chroniony, Ojcowski Park Narodowy.

W 2014 roku w Ojcowskim Parku Narodowym odnaleziono stanowisko storczyka męskiego *Orchis mascula* subsp. *signifera* (Vest) Soó, który od kilkudziesięciu lat uznawany był za wymarły na tym terenie. Gatunek został stwierdzony w północnej części Parku, w Dolinie Zachwyty, na szczycie wychodni skalnej porośniętej przez las sosnowo-dębowo-bukowy. Populacja składała się z ośmiu osobników. Jednym z najważniejszych aktualnie zagrożeń dla istnienia stanowiska jest zacienienie przez rozrastające się buki.

SUMMARY

In Poland, the early-purple orchid (*Orchis mascula* subsp. *signifera*) from the family Orchidaceae occurs in mountains and lowlands; in the north of the country, it is a rare species and in the central region, it occurs only in a few places. It is strictly protected and included on the red list of plants in Poland. In Ojców National Park, this species was recorded only 6 times, but recently it was deemed as an extinct plant in the Park. In 2014, the new site was discovered in the northern part of the Park in “Dolina Zachwyty”. The population consists of 8 individuals, including 4 flowering ones. The site is located on a sunlit limestone outcrop where soil is shallow and covered with a sparse pine oak beech forest. Due to a small size of the population, *O. mascula* should be monitored. Currently, one of the major threats to this population is a dense canopy of beeches, thus it will be necessary to consider its active protection.

Nowe stanowisko miłka wiosennego *Adonis vernalis* na Wyżynie Kieleckiej

A new locality of *Adonis vernalis* in the Kielce Upland (S Poland)

PAWEŁ ADAMCZYK

26–050 Zagnańsk, Jaworze 6A
e-mail: pawel-adamczyk83@wp.pl

Słowa kluczowe: *Adonis vernalis*, nowe stanowisko, góra Chełm, Wyżyna Kielecka.

Nowe stanowisko miłka wiosennego *Adonis vernalis* L. na Wyżynie Kieleckiej odkryto na górze Chełm koło Zagnańska. Wiosną 2012 roku populacja gatunku liczyła 11 osobników, pięć z nich kwitło. Miłek wiosenny rósł na południowym stoku góry w płacie murawy kserotermicznej nawiązującej do zespołu *Thalictro-Salvietum pratensis*. Stanowisko jest silnie zagrożone postępującą sukcesją roślinności drzewiastej.

SUMMARY

The paper presents a description of a new site of spring pheasant's eye *Adonis vernalis* L. in the Kielce Upland located on Mt Chełm near the village of Zagnańsk. Spring pheasant's eye grew on the southern slope of the mountain in a phytocoenosis of xerothermic grassland resembling the association *Thalictro-Salvietum pratensis*. In spring 2012, the population of the species consisted of 11 plants, including five flowering ones. The site is highly threatened by progressive succession of woody vegetation.

Nowe stanowisko chrobotka alpejskiego *Cladonia stellaris* w Polsce północno-wschodniej

New site of *Cladonia stellaris* in North-Eastern Poland

SYLWIA KIERCUL

Politechnika Białostocka
Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska
Katedra Ochrony i Kształtowania Środowiska
15–351 Białystok, ul. Wiejska 45E
e-mail: sylwiakiercul@op.pl

Słowa kluczowe: grzyby zlichenizowane, gatunek chroniony i zagrożony.

W 2015 roku w niewielkiej podlaskiej wsi Krynickie odkryto nowe i zarazem jedno z nielicznych na terenie Polski północno-wschodniej stanowisko (kwadrat Cg-31 siatki kartogramu ATPOL) rzadkiego i chronionego w kraju epigeicznego gatunku porostu – chrobotka alpejskiego *Cladonia stellaris*. Dwie murawki chrobotka alpejskiego złożone z kilku podecjów o wysokości od 3 do 4,5 cm występowały w zbiorowisku *Cladonio-Pinetum* w towarzystwie innych naziemnych przedstawicieli z rodzaju *Cladonia*, tj.: chrobotka okółkowego *C. cervicornis* ssp. *verticillata*, widlastego *C. furcata*, leśnego *C. arbuscula*, reniferowego *C. rangiferina*, strzępiastego *C. fimbriata* oraz po-
każnych rozmiarów muraw złożonych z płucnicy islandzkiej *Cetraria islandica*.

SUMMARY

The new site of *Cladonia stellaris* was found in 2015 in the *Cladonio-Pinetum* forest of the Krynickie village (52°58'56.0"N, 23°13'38.8"E; Cg-31 ATPOL square). This is the fifth report on the occurrence of the above-mentioned taxon in the area of North-Eastern Poland. This strictly protected epigeic lichen species was found together with other members of *Cladonia* sp. like: *C. cervicornis* ssp. *verticillata*, *C. furcata*, *C. arbuscula*, *C. rangiferina*, *C. fimbriata* and *Cetraria islandica*.